

VA-handlingsplan

Antagen av Kommunfullmäktige 2022-09-26 § 77

amaQ

AMALIA QVIST

ANEBY
KOMMUN

Havs
och Vatten
myndigheten

Länsstyrelserna

Arbetsgrupp

Namn	Roll	Mailadress
Per-Olof Kättström	Miljöinspektör	per-olof.kattstrom@aneby.se
Camilla Niklasson	Miljöinspektör	camilla.niklasson@aneby.se
Jari Carlsson	VA-chef	jari.carlsson@aneby.se
Björn Stendal	VD Amaq	Bjorn.Stendal@aneby.se
Sonja Michanek	Planarkitekt	sonja.michanek@aneby.se

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

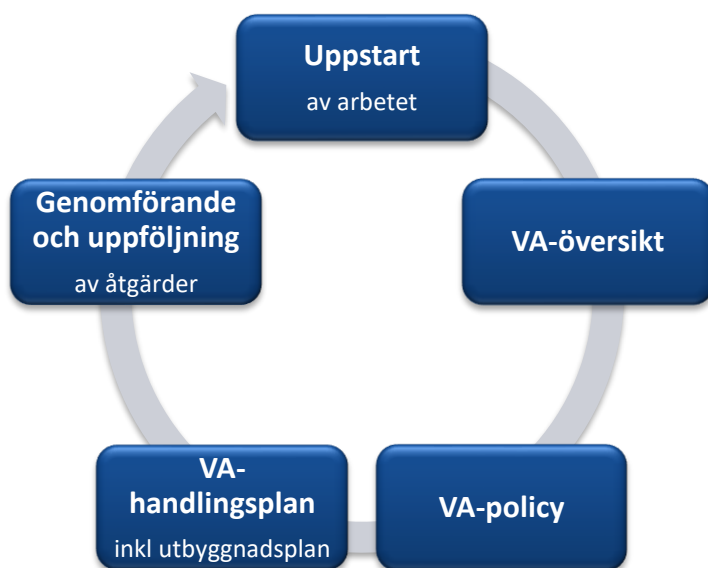
Inledning.....	4
Strategisk VA-planering i Aneby Kommun.....	4
Identifierade behov och utmaningar i VA-översikten	5
Målbild och ställningstaganden	5
Metod och avgränsning.....	5
Åtgärder	6
Övergripande.....	7
Allmän dricksvattenförsörjning	8
Allmän spillvattenförsörjning.....	10
Enskild VA-försörjning	11
Dagvatten och Skyfall.....	11
VA-utbyggnadsplan.....	12
Behovet av en VA-utbyggnadsplan.....	12
VA-planområden	12
VA-utbyggnadsplanens arbetsgång	13
VA-planområden samt analys	15
Enskilt VA- område.....	18
VA-bevakningsområde.....	18
VA-utredningsområde	19
VA-utbyggnadsområde.....	19
Genomförande och uppföljning	20
Genomförande.....	20
Uppföljning.....	20

INLEDNING

STRATEGISK VA-PLANERING I ANEBY KOMMUN

Syftet med den strategiska VA-plan som Aneby kommun tagit fram är att tydliggöra hur kommunen avser att arbeta långsiktigt med vattenförsörjning samt hantering av dag- och spillvatten, vidare kallat VA-försörjning.

VA-planen består av tre delar; VA-översikten, VA-policyn och föreliggande VA-handlingsplan. Arbetet har genomförts i flera steg i enlighet med Havs- och vattenmyndighetens rekommendationer¹ (se Figur 1). I VA-översikten har nuläget beskrivits tillsammans med en sammanställning av kommunens utmaningar och behov. Med dessa som utgångspunkt upprättades en VA-policy med målbild och tillhörande ställningstaganden. Detta dokument är kommunens VA-handlingsplan vars syfte är att tydliggöra vilka åtgärder som krävs för att ta sig från nuläget som beskrivs i VA-översikten till den målbild som definierats i VA-policyn.

Figur 1 Stegen i strategisk VA-planering i enlighet med Hav:s vägledning

VA-planen med dess olika delar fungerar som styrdokument och beskriver hur Aneby ska lösa VA-försörjningen både inom och utanför kommunalt verksamhetsområde. Med hjälp av VA-planen skapas en helhetsbild av VA-försörjningen i hela kommunen. Åtgärdsbehovet definieras, vilket möjliggör en långsiktig ekonomisk planering.

VA-handlingsplanens tre fokusområden listas nedan:

¹ Havs- och vattenmyndigheten, 2014

IDENTIFIERADE BEHOV OCH UTMANINGAR I VA-ÖVERSIKTEN

I VA-översikten framgår att behov och utmaningar för VA-försörjningen i Aneby kommun är:

- Mellankommunalt samarbete behöver utvecklas för att kunna möta framtida utmaningar och krav.
- Verksamhetsområdenas utbredning behöver kartläggas och dokumenteras.
- Fortsätta utveckla befintligt samarbete gällande VA-försörjning i planprocessen.
- Drift-, underhålls- och förnyelseplan, inkl. långsiktigt investeringsbehov behöver tas fram.
- Upprätthålla och öka säkerheten med hänsyn till yttre hot mot VA-anläggningar.
- VA-utbyggnadsplan behöver tas fram för att på ett strukturerat sätt identifiera områden som är, eller kan bli, aktuella att ansluta till det allmänna verksamhetsområdet.
- VA-taxan är i behov av uppdatering. Arbete pågår.
- Ta fram strukturerat arbetssätt för uppströmsarbete.
- Reservvattenplan behöver tas fram.
- Nödvattenplan behöver tas fram.
- Det föreligger renoveringsbehov i flertalet verk (arbete pågår).
- Förnysetakten av ledningsnätet behöver öka.
- Vattendom saknas för flera vattentäkter.
- Vattenskyddsområden saknas, eller är föråldrade, för flertalet vattentäkter.
- Flertalet avloppsreningsverk bedöms vara gamla och i behov av förnyelse (arbete pågår).
- Behov av att ta fram en långsiktig kommunal dagvattenplan.

MÅLBILD OCH STÄLLNINGSTAGANDEN

I VA-policyn framgår att kommunens arbete med VA-försörjning strävar efter att nå målbilden:

Aneby kommun ska ha en långsiktigt hållbar och resurseffektiv VA-försörjning. Den ska vara samordnad med planerad utveckling i kommunen som helhet, anpassade till ett förändrat klimat, samt utformas så att människors hälsa tryggas och påverkan på miljön minimeras.

Vattnet är en värdefull resurs som ska respekteras när beslut fattas. Kommunen ska arbeta för att nå god status i samtliga vattenförekomster.

I policyn finns även ställningstaganden som tydliggör hur kommunen ska arbeta långsiktigt i frågor kring VA-försörjning. Det finns ställningstaganden av övergripande karaktär samt ställningstaganden för både allmän och enskild dricks- och spillvattenförsörjning, samt dagvatten- och skyfallshantering.

METOD OCH AVGRÄNSNING

Arbetet med VA-handlingsplanen har letts av Sweco i samverkan med en förvaltningsövergripande arbetsgrupp på kommunen. Detta för att alla i kommunens organisation som är berörda av VA-försörjningsfrågor ska få möjlighet att påverka innehållet. Under arbetet hölls workshoppar och arbetsmöten med arbetsgruppen. Arbetets utgångspunkt har varit de befintliga underlag som funnits att tillgå samt det som arbetsgruppen presenterat vid workshops och arbetsmöten.

ÅTGÄRDER

I detta avsnitt beskrivs det övergripande åtgärdsbehovet för att ge en samlad bild av vad som behöver göras för att uppnå en hållbar utveckling av VA-försörjning i kommunen. Handlingsplanens åtgärder beskriver det som bedöms vara mest angeläget ur ett förvaltningsövergripande perspektiv för att uppnå målbild och arbeta enligt VA-policyn. Ambitionen är att åtgärderna ska vara avgränsade i tid och lämpliga att överföra till projektform.

Åtgärderna i VA-handlingsplanen berör flera olika delar av kommunens organisation och det förutsätts att respektive verksamhet kommer arbeta in dessa i sin verksamhetsplanering. Detta kommer kräva samarbete mellan olika funktioner. Huvuddelen av åtgärderna har operativ karaktär som ryms inom det arbete kommunens tjänstemän har mandat att driva, men det finns även åtgärder som påverkas av kommunens politiska inriktning.

Åtgärderna kategoriseras enligt VA-policyns indelning enligt Figur 2. Åtgärderna beskrivs nedan och finns sammanställda i Bilaga 1. I bilagan anges även en grov tidplan samt ansvarig aktör för respektive åtgärd. Ansvar för genomförande och uppföljning av åtgärder tillfaller olika enheter eller roller inom kommunens organisation. Även enheter som inte är huvudansvariga kan beröras och blir därmed medansvariga för att VA-planen ska kunna efterlevas. En tydlighet kring ansvarsfördelning idag och vid eventuella omorganisationer, är en förutsättning för ett effektivt arbete med VA-planens åtgärder. Samtliga åtgärder benämns med ett Å och en siffra.

Figur 2 Föreslagna åtgärder har klassificerats in i ovan kategorier.

I arbetet med VA-planen har behovet av delplaner och utredningar identifierats. Dessa behövs för en mer djupgående förståelse för nuläge, målsättning och behov av konkreta åtgärder. För att verksamheten ska fungera kontinuerligt kommer konkreta åtgärder samt arbete med delplaner och utredningar behöva utföras parallellt. De åtgärder som identifieras i kommande delplaner ska inkluderas i VA-planens åtgärdslista samt planeras in tidsmässigt och ekonomiskt.

ÖVERGRIPANDE

Å1. Utredda verksamhetsområdets utbredning samt dokumentera dessa digitalt.

Å2. Dokumentera kommunens ledningsnät för vatten, spill och dagvatten samt ta fram rutin för hur dessa ska hållas uppdaterade.

En allmän VA-anläggnings verksamhetsområde är det område inom vilket vattenförsörjning och avlopp (spillvatten och dagvatten) har ordnats eller ska ordnas. Det är viktigt att kommunen fastställer och dokumenterar utbredningen för dessa områden (Å1). Det är endast inom verksamhetsområdet som bl.a. vattentjänstlagen, ABVA och VA-taxa gäller. De allmänna verksamhetsområdena för VA i Aneby har i vissa områden osäkra gränser och besluten är i vissa fall fattade innan kommunsammanslagningen. Det saknas också digitalt underlag för delar av dem. Detta gäller även för delar av ledningsnätet som också behöver kartläggas och dokumenteras (Å2). I samband med detta bör också en rutin, för att fortsättningsvis hålla underlaget aktuellt och uppdaterat, tas fram.

Å3. Ta fram rutin för hur bevakningsområden enligt VA-utbyggnadsplanen ska hanteras.

Å4. Genomföra fördjupad utredning av VA-utredningsområdet Haurida som identifierats i VA-utbyggnadsplanen.

Å5. Genomföra aktualisering av VA-utbyggnadsplanen i samband med uppföljning av VA-planen och kommunicera eventuella förändringar till berörda delar av kommunens organisation.

Behovet av att arbeta vidare med olika delar av VA-utbyggnadsplanen samt att hålla den uppdaterad är en viktig fokuspunkt i åtgärdsarbetet. Det identifierade VA-utredningsområdet Haurida behöver utredas vidare (Å4). Det behöver även tas fram en rutin för att skapa ett strukturerat arbetssätt kring hanteringen av kommunens sex VA-bevakningsområden (Å3). Med utgångspunkt i exempelvis bebyggelseutveckling och ny kunskap kring t.ex. kvalitet och kapacitet på dricksvattnet i kommunen kan det uppstå behov av att förändra klassningen av vissa områden i VA-utbyggnadsplanen. Klassningen bör därmed ses över med jämna mellanrum, förslagsvis i samband med att VA-planen som helhet aktualiseras (Å5).

Å6. Ta fram en långsiktig plan för drift, underhåll och förnyelse.

Å7. Genomföra årlig uppföljning av VA-taxan.

För att säkerställa VA-försörjningens funktion och för att kunna möta framtida krav ska kommunen ta fram en långsiktig plan för drift, underhåll och förnyelse (DUF) (Å6). Det finns en plan för förnyelse- och underhållsarbete för den närmaste femårsperioden, men det finns behov av ytterligare långsiktighet. Detta bidrar till mer fokus på planerat underhåll och mindre tid för akuta insatser inom driften. Behovet av reinvesteringar i befintlig infrastruktur i kombination med framtida investeringar på grund av nya krav och utbyggnad till fastigheter kommer tydliggöra vilken intern kapacitet som behövs inom kommunen.

Att eftersträva en hållbar taxeutveckling samt att analysera åtgärders kostnader i förhållande till nytta bidrar till att skapa ett effektivt arbetssätt där resurser nyttjas på ett så hållbart sätt som möjligt. Det möjliggör en ekonomi i balans över tid där budgeten ligger i fas. Uppdatering av VA-taxan i

Aneby pågår. En årlig ekonomisk uppföljning av taxan bör sedan genomföras (Å7) samt en större översyn vart femte år.

Å8. Fortsätta dialog kring möjliga samarbetsformer med andra kommuner.

Å9. Ta fram en rutin för kommunens uppströmsarbete.

Det finns många och olika samordningsvinster av mellankommunal samverkan, främst för mindre kommuner. Det kan omfatta både resurser och/eller material. I Aneby finns det behov av samverkan över kommungränser. Det pågår dialog i olika forum gällande möjliga samarbetsformer, vilken avses fortsätta kontinuerligt (Å8).

För att kunna nå Vattendirektivets krav om god status i samtliga vattenförekomster samt uppnå de nationella miljömålen måste resurser avsättas för att minska utsläpp av näringsämnen och miljöskadliga ämnen till mark, luft och vatten. Uppströmsarbete kan minska gifterna i miljön och mängden skräp i spillvattensystemet. Det är viktigt då reningsverk ej är byggda för att ta hand om miljögifter. Bäst är om miljögifter och skräp från hushåll och industrier inte kommer ut i avloppssystemet överhuvudtaget. Det är både billigare, miljövänligare och enklare än att rena vattnet. Ökad spridning av föroreningar kan också bli en konsekvens av ett förändrat klimat. Både extrem nederbörd samt ras, skred och erosion riskerar att resultera i att föroreningar lösgörs och sprids till omgivningen. Att ta fram en rutin för hur detta uppströmsarbete bör gå till (Å9), inklusive vem som ansvarar för olika delar, är en del i att arbeta mot renare vatten och uppnå Vattendirektivets krav samt att anpassa samhället till ett förändrat klimat. Länsstyrelsens i Jönköpings län har tagit fram en mall för analys av potentiella föroreningskällor inom ett tillrinningsområde, vilken med fördel kan användas i detta arbete.

ALLMÄN DRICKSVATTENFÖRSÖRJNING

Å10. Upprätta en plan för reservvattenförsörjning.

Å11. Upprätta plan för nödvattenförsörjning.

Dricksvattenförsörjning är en samhällskritisk funktion som behöver fungera även vid störning. Det är därför viktigt att planera för reservvattenförsörjning som kan sättas in i händelse av att ordinarie vattentäkt inte kan nyttjas. Generellt är tillgången på dricksvatten i Aneby god. Dock upplever olika byar olika utmaningar gällande dricksvattenförsörjningen i stort. I flertalet byar saknas reservvatten. I Hullaryd har nya brunnar borrats för att hantera detta. I Lommaryd motsvarar tillgången dagens behov, men uttaget bedöms inte kunna öka i omfattning då vattnet tar slut relativt fort vid hög belastning. Även i Sunhultsbrunn kan nivåerna fluktuera kraftigt vid uttag även om tillgången generellt är god. Arbetet som pågår gällande att säkerställa reservvatten i olika kommundelar bör fortsätta och dokumenteras i en reservvattenplan (Å10). I detta arbete bör också klimatförändringarnas konsekvenser för dricksvattenförsörjningen inkluderas. Både höga temperaturer samt ökad förekomst av skadegörare och invasiva arter riskerar att påverka dricksvattenkvaliteten. Detta medför ytterligare behov av redundans i systemet. Länsstyrelsen i Jönköping har tagit fram mallar för riskanalys gällande påverkan från oönskade klimathändelser på olika delar av dricksvattenförsörjningen, vilken med fördel skulle kunna användas i arbetet.

Nödvatten kallas vatten som, vid en samhällsstörning, distribueras på annat sätt än via ledningsnätet. Hur dessa situationer ska hanteras bör dokumenteras i en nödvattenplan (Å11). Den innehåller förslagsvis beslut om prioriteringar för att de mest sårbara och samhällsviktiga verksamheterna ska få dricksvatten i ett tidigt skede. Arbetet med nödvattenplan är påbörjat och beräknas slutföras under 2022.

Å12. Kapacitets- och kvalitetstesta dricksvattnet i de nya borrhålen i Askeryd.

Å13. Planera och anlägga nytt vattenverk i Askeryd.

Å14. Kapacitets- och kvalitetstesta dricksvattnet i de nya borrhålen i Hullaryd

Å15. Planera och anlägga nytt vattenverk i Hullaryd.

Å16. Avveckla det gamla vattenverket i Vireda.

Å17. Ansöka om vattendom för nya brunnar i Vireda.

Å18. Skapa vattenskyddsområde för vattentäkten i Vireda.

Å19. Se över beslut gällande överföringsledning från Frinnaryd till Aneby.

Å20. Ansöka om vattendom för täkterna i Hullaryd och Askeryd.

Å21. Skapa vattenskyddsområden för täkterna i Hullaryd och Askeryd.

Vattendomar anger hur vatten som får hämtas från en vattentäkt, och hur mycket vatten som ska finnas i täkten. Det pågår borring av nya brunnar i olika delar av kommunen, vilket medför ett behov att ansöka om vattendomar för att säkra möjlighet till vattenuttag ur dessa. I Vireda är arbete med ansökan om vattendom påbörjad för de nyanlagda brunnarna där (Å17). I Askeryd och Hullaryd pågår parallellt arbete med kapacitets- och kvalitetstestning av de nyborrade brunnarna inom dessa orter (Å12 och Å14). Nästa steg är att ansöka om vattendom även för dessa (Å20).

Det är viktigt att de resurser som nyttjas idag och är viktiga även i framtiden skyddas med aktuella vattenskyddsområden och tillhörande skyddsföreskrifter. Detta perspektiv är bl.a inkluderat i Vattendirektivets åtgärdsprogram. Flertalet vattentäkter i Aneby saknar idag fastställda skyddsområden. I vissa områden är lokaliseringen av täkten en utmaning för detta arbete. Det är en anledning till att borring av nya brunnar pågår i olika delar av kommunen. När beslut om vattendom för de nya brunnarna i Vireda är fattat kommer processen att skapa skyddsområde för dessa att påbörjas (Å18). Detsamma gäller för de nya brunnarna i Askeryd och Hullaryd (Å21). I samband med anläggningen av de nya brunnarna i Hullaryd planeras även ett nytt vattenverk att anläggas (Å15). Åtgärderna för dricksvattenförsörjningen i Hullaryd behöver även kombineras med åtgärder för spillvatten (Å26).

Det befintliga vattenverket i Askeryd är gammalt och i behov av förnyelse. I samband med att de nya brunnarna tas i drift avses ett helt nytt vattenverk anläggas (Å13). I Vireda är ett nytt vattenverk byggt och genomgår provdrift. Nästa steg är att avveckla det gamla verket och försörja orten som helhet från det nya vattenverket (Å16).

Det finns ett fastställt beslut att förse Frinnaryd med dricksvatten från Aneby via en överföringsledning. Behovet kvarstår men tiden har inte räckt till för att genomföra detta beslut. För att kunna genomföra arbetet avses beslutet att ses över och aktualiseras så att ekonomiska faktorer och andra förutsättningar stämmer överens med dagens förhållanden (Å19 och Å28). Vid

anläggning av en överföringsledning kommer det befintliga verket endast att fungera som en tryckstegringsstation och extra reservoar i händelse av vattenläckor eller brand.

Å22. Utföra systematisk läcksökning och genomför åtgärder för att minska läckaget.

I flera delar av kommunen bedöms ledningsnätet vara föråldrat och i behov av förnyelse. I dessa delar förekommer det högt läckage från dricksvattenledningarna. Åtgärder vidtas kontinuerligt för att hantera detta på olika sätt. Fortsatt behovsanalys samt genomförande av effektiva åtgärder för att minska utläckaget från ledningsnätet blir därmed viktigt för att uppnå en mer hållbar användning av kommunens vatten (Å22). Detta är en viktig del att inkludera i arbetet med kommunens DUF-plan (Å6).

ALLMÄN SPILLVATTENFÖRSÖRJNING

Å23. Utföra relining av ledningsnät i Sunhultsbrunn.

Å24. Utreda åteärdsbehov av ledningsnätet i Frinnarvd.

För att kunna möta framtida reningskrav, de utmaningar som klimatförändringarna innebär och samtidigt genomföra den planerade bebyggelseutvecklingen enligt översiktsplanen är det nödvändigt att arbeta strukturerat och ta fram en långsiktig plan för var underhåll och förnyelse av spillvattennätet ska ske, i vilken ordning samt vilka sträckor som behöver prioriteras för åtgärder (Å6). Detta arbete resulterar bl.a i minskade mängder tillskottsvatten i spillvattenledningarna, vilket i sin tur leder till minskad belastning på ledningar och reningsverk. I Sunhultsbrunn pågår arbete med relining av ledningsnätet sedan hösten 2021 (Å23). Även ledningsnätet i Frinnaryd behöver totalsaneras för att tänkt överföring till Aneby ska bli möjligt. Dock är orsaken till läckagen viktiga att utreda för att kunna prioritera rätt åtgärder (Å24). Det kontinuerliga arbetet med minskning av tillskottsvatten och därmed separering av dag- och spillvattennätet bör kombineras med utredning kring behov av verksamhetsområde för dagvatten.

Å25. Planera och utför ombyggnation av Aneby avloppsreningsverk.

Å26. Projektera nytt avloppsreningsverk i Hullaryd.

Å27. Utreda och planera nytt avloppsreningsverk i Lövviken/Fågelkärr.

Å28. Se över beslut om överföringsledning från Frinnaryd till Aneby.

Flertalet avloppsreningsverk bedöms vara gamla och i behov av förnyelse. Detta gäller bl.a Aneby avloppsreningsverk som har behov av både inre och yttre renovering. Utredning pågår och renovering genomförs löpande (Å25). Arbetet med planering och anläggning av det nya vattenverket Hullaryd (Å15) ska samordnas med byggnation av ett nytt avloppsreningsverk (Å26). Verket i Lövviken/Fågelkärr är ett relativt nytt verk, men det blir lätt överbelastat på sommaren. Verket bedöms inte kunna emot fler anslutningar samtidigt som bebyggelsestrycket i orten ökar successivt. Lokaliseringen av verket bedöms inte heller vara optimalt. Utredning och planering av ett nytt verk på en annan plats inom orten avses därför genomföras (Å27).

Beslutet kring överföringsledning mellan Frinnaryd och Aneby gäller både spill- och dricksvatten. Därmed omfattar arbetet gällande att se över beslutet (Å19) att detta också görs utifrån ett spillvattenperspektiv (Å28).

ENSKILD VA-FÖRSÖRJNING

Å29. Ta fram detaljerad tillsynsplan för enskilda avlopp ned utgångspunkt i pågående inventering.

För att uppnå kraven i Vattendirektivet krävs åtgärder för att minska mängden näringsämnen i avloppsvattnet. I Aneby pågår en inventering av kommunens enskilda avlopp. Nästa steg är att ta fram en detaljerad tillsynsplan med utgångspunkt i den pågående inventeringen (Å29). Den lägger grunden för att identifiera de områden där åtgärder behöver vidtas. Den nya vägledning som HaV planerar att publicera hösten 2022 gällande hantering av enskilda avlopp kan ge ytterligare vägledning i detta arbete. I slutändan kan resultatet av detta arbete bidra till att de enskilda avloppen uppnår god funktion. Kunskap om anläggningarnas status gör också det lättare att planera och prioritera för eventuell kommunal anslutning av de enskilda avloppen. Inventeringsresultat och efterföljande tillsyn utgör därmed ytterligare underlag till VA-utbyggnadsplanen (Å3-Å5) samt vid handläggning av ansökningar om plan- eller förhandsbesked. Fastighetsägaren får dessutom, vid känd status, möjlighet att planera åtgärder för sin anläggning. Det blir en tydlighet i kommunikationen mellan kommunen och den enskilde vilket kan leda till en större trygghet för fastighetsägare utanför verksamhetsområden.

I den planerade rutinen för uppströmsarbete (Å34) finns det också möjligheter att inkludera arbete för att minska belastningen på näringsämnen från bl.a enskilda avlopp.

DAGVATTEN OCH SKYFALL

Å30. Ta fram dagvattenplan.

Å31. Arbeta vidare med genomförd skyfallskartering genom att utreda konsekvenserna samt eventuellt åtgärdsbehov.

För att möjliggöra en hållbar dagvattenhantering behövs en långsiktig planering och ett förvaltningsöverskridande samarbete. Det finns behov av att komplettera VA-policyn med en dagvattenplan (Å30). Detta för att tydliggöra arbetsprocess och ansvarsfördelning för dagvattenhantering samt sprida information och ge stöd i det dagliga arbetet. Länsstyrelsens i Jönköpings län har tagit fram en vägledning för dagvattenfrågor i ett förändrat klimat. Den innehåller bl.a förslag på metod för klassificering av recipienter samt underlag till kommunernas egna dagvattenstrategier, både när det gäller befintlig bebyggelse och nybyggnation. Denna vägledning blir ett viktigt underlag vid framtagande av Anebys dagvattenplan.

Den nya översiktsplanen betonar vikten av hänsyn till översvämningrisker, lågpunkter och rinnvägar för dagvatten i samband med planläggning. För att kunna göra detta har en skyfallskartering tagits fram för Aneby tätort. Nästa steg är att utreda och analysera konsekvenserna mer fördjupat samt konkretisera eventuellt åtgärdsbehov (31).

VA-UTBYGGNADSPLAN

BEHOVET AV EN VA-UTBYGGNADSPLAN

Det är 6 § i Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) som reglerar kommunens skyldighet att förse ett område med allmänna vattentjänster. Enligt 6 § LAV, har kommunen ett ansvar att ordna vattentjänster (dricks- och/eller avloppsvatten) för bebyggelse som tillsammans bildar ett större sammanhang, om risk för människors hälsa eller miljön föreligger.

Eftersom kommunens samhällsbyggnad går hand i hand med planering av VA-försörjning är det viktigt att skapa sig ett ökat handlingsutrymme genom att i god tid identifiera potentiella §6-områden och skapa en långsiktig plan för VA-utbyggnad. Utan en plan för VA-utbyggnad riskerar kommunen att ställas inför förelägganden enligt 51 § Lag LAV om att inrätta allmänna vattentjänster i områden där man inte avsett bygga ut allmänt VA eller där man planerat att göra det vid ett senare tillfälle. Detta underlättar för att kommunen ska kunna se vilka områden som är mest angelägna att arbeta med utifrån ett nulägesperspektiv samt genom framtida exploatering. VA-utbyggnadsplanen är ett stöd för andra enheter inom kommunen och utgör en bra grund för en tydlig kommunikation gentemot allmänheten. När planer, ärenden och beslut kommuniceras, motiveras samt hanteras på ett tydligt och enhetligt sätt ger det förutsättningar för en ökad förståelse och acceptans. Därmed kan arbetet bedrivas mer effektivt.

En god VA-planering ger kommunen möjlighet att själv påverka i vilken riktning man bygger ut den allmänna anläggningen genom att öka behovet i vissa områden genom exempelvis exploatering i närliggande områden. Detta ökar även kommunens kontroll över VA-taxans utveckling då man på ett mer överskådligt sätt kan se vilka investeringar som kommer förutsättas för att tillgodose framtida behov.

VA-PLANOMRÅDEN

Fastigheter inom verksamhetsområde för allmän VA-försörjning tillhör allmänt VA-område. Fastigheter i mycket gles bebyggelse, utanför allmänt verksamhetsområde, tillhör enskilt VA-område. Mellan dessa två ytterligheter finns områden med tät bebyggelse där det är enskild VA-försörjning idag.

I VA-handlingsplanen identifieras områden som skulle kunna utgöra så kallade ”större sammanhang”. Dessa områden benämns vidare som VA-planområden. I VA-planområden kan det finnas grund för att tillämpa § 6 LAV.

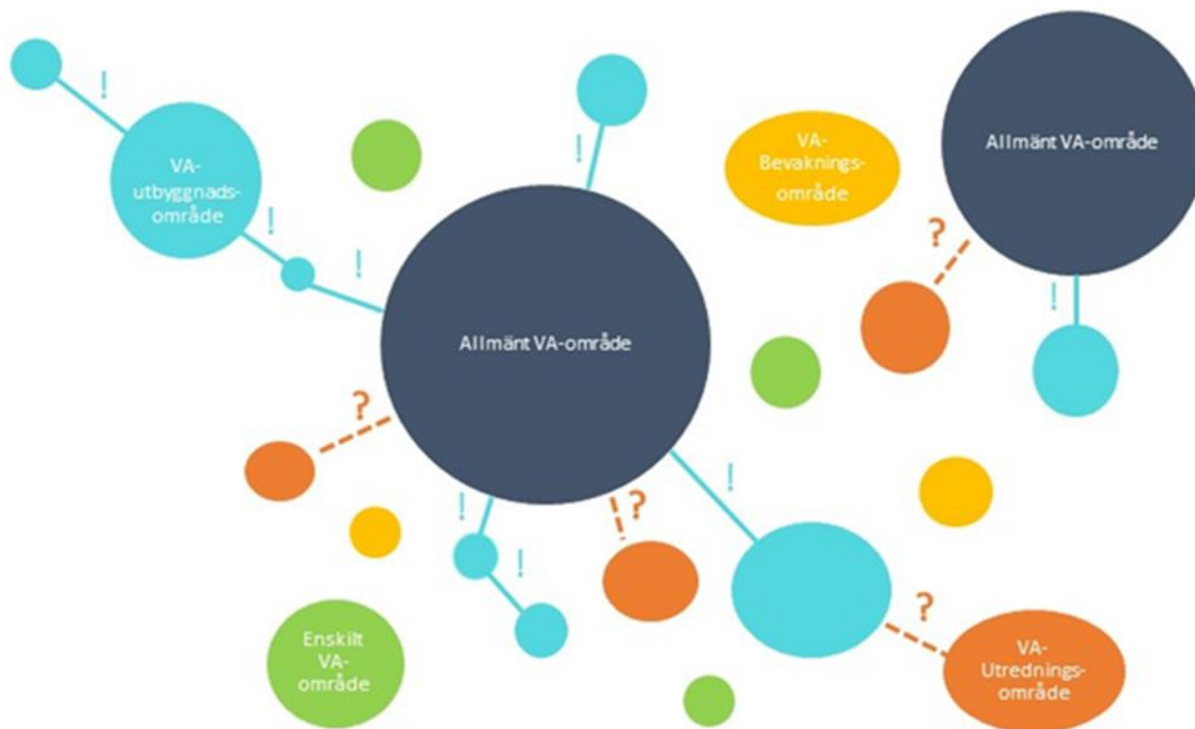
Det finns otydligheter i lagen kring vad som krävs för att bebyggelse ska utgöra ett så kallat större sammanhang. I förarbetena till lagen nämns 20–30 hushåll medan rättspraxis visar att så få som 8 hushåll kan utgöra ett större sammanhang. Gällande avstånd mellan husen anger rättspraxis i ett fall att 300 meter var för långt för att utgöra del av större sammanhang medan ett annat fall visade att 150–200 meter var applicerbart.

VA-planområden i Aneby utgörs därför av bebyggelsegrupper som uppfyller följande kriterier; 10 hus eller fler med ett avstånd om 200 meter eller mindre mellan husen. Försörjningen av dricksvatten och omhändertagandet av spillvatten sker idag med enskilda anläggningar. De enskilda anläggningarna kan vara brunnar och avloppsanläggningar för enstaka hushåll eller grupper av hushåll.

I arbetet med VA-utbyggnadsplanen kategoriseras kommunens VA-planområden utifrån behovet av och möjligheten till en förändrad VA-försörjning. Varje VA-planområde kategoriseras som enskilt VA-område, VA-bevakningsområde, VA-utredningsområde eller VA-utbyggnadsområde, se Figur 3 och Figur 4.

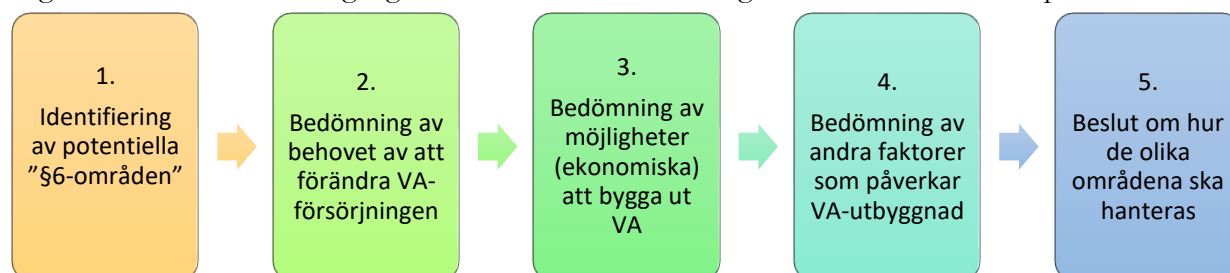
Figur 3 Beskrivning av de olika kriterierna för VA-planområden

Figur 4 Schematisk figur som illustrerar de fyra olika områdestyperna för VA-planområdena och allmänt verksamhetsområde. Figuren baseras på områden med 10 hus eller fler på ett avstånd om 200 meter ifrån varandra. All bebyggelse som inte faller inom några av dessa områden klassas som glesbebyggelse med enskilt vatten och avlopp

VA-UTBYGGNADSPLANENS ARBETSGÅNG

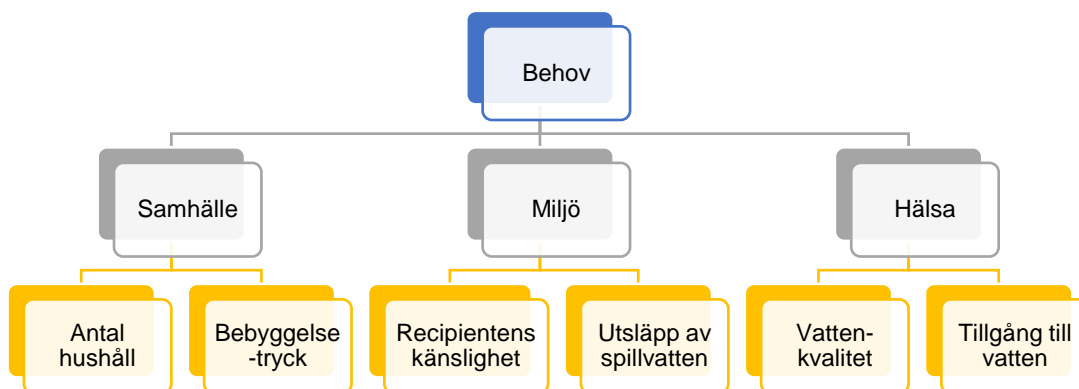
I figur 5 beskrivs den arbetsgång som använts vid bedömning av de identifierade VA-planområdena.

Figur 5 Arbetsgång för bedömning av VA-planområden

De områden som utgör VA-planområden bedöms med avseende på flera kriterier som tillsammans visar områdets "behov av och möjlighet till en förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering". Klassningen av VA-planområdena görs utifrån arbetsgruppens bedömning av olika kriterier som inarbetas i Swecos bedömningsmodell.

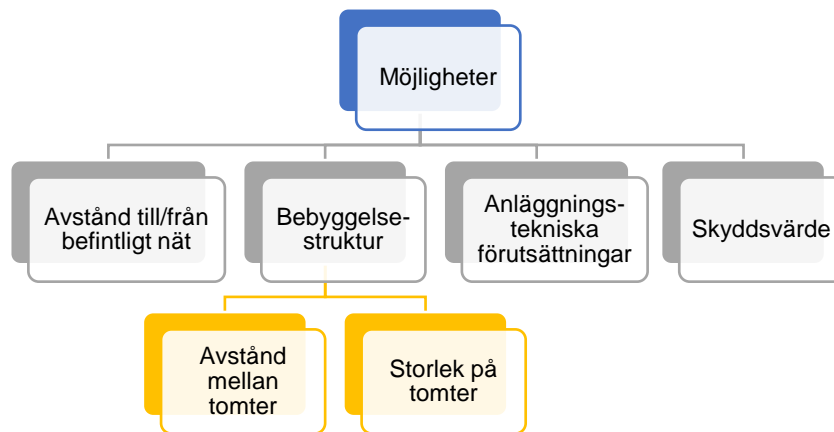
Kriterier avseende behovet visar hur angeläget det är att ett område får en förändrad VA-försörjning, se Figur 6. Resultatet av analysen baseras på en viktning mellan de olika kriterierna samhälle, hälsa och miljö med underkriterier enligt Figur 6. I denna analys har dessa kriterier angetts samma dignitet. För närmare beskrivning se Bilaga 2. Kriteriet för samhälle baseras på antal hushåll och områdets bebyggelsetryck. Kriteriet för miljö analyseras utifrån områdets nuvarande VA-lösning där utsläpp från avloppsanläggningar har en negativ påverkan. Den analyseras även utifrån recipientens känslighet. I det sista kriteriet, människors hälsa, bedöms områdets tillgång till dricksvatten med tillräcklig kvalitet och ett möjligt uttag som bedöms kunna tillgodose områdets behov, se Figur 6. I Aneby finns inga uppgifter om områdenas status gällande hälsa vilket medför att behovet för områdena kan behöva revideras om/när information om detta kommer kommunen tillhanda.

Figur 6 Kriterier vid bedömning av behov av förändrad vattenförsörjning och avloppshantering

Kriterier avseende möjligheten indikerar hur kostsamt det är att ansluta ett område till allmän VA-försörjning genom överföringsledningar till den befintliga allmänna VA-anläggningen, se Figur 7. För vidare beskrivning av hur kriterierna bedömts och tolkats hänvisas till Bilaga 2. Syftet är att identifiera vilka områden som har goda möjligheter till VA-anslutning (vanligtvis förknippat med lägre kostnader för VA-utbyggnad) och vilka områden som har mindre goda möjligheter (vilket vanligen innebär högre kostnader för VA-utbyggnad).

De faktorer som bygger upp ”möjligheten” för ett område att anslutas till allmänt VA grundas bland annat på avstånd till befintligt nät och bebyggelsestruktur. Om området är beläget i närheten av den allmänna anläggningen och bebyggelsestrukturen tillåter dubbelsidigt nyttjande av huvudledningen ökar möjligheten för anslutning av fler fastigheter per meter ledning. Avståndet mellan fastigheterna i området utgör också en faktor i denna bedömning då det påverkar hur långt ifrån varandra förbindelsepunkten måste anläggas. Möjligheten till VA-utbyggnad påverkas även av områdets fysiska förutsättningar som jordartsförhållanden, höjdvariationer och lutning. De fysiska förutsättningarna påverkar genomförandet och den allmänna anläggningens utformning. Exempelvis medför behov av pumpning inte bara ökade kostnader för utbyggnad utan även framtida drift- och underhållskostnader. Möjligheten till VA-utbyggnad kan även påverkas av olika skyddsvärden. Skyddsvärden kan innebära att VA-utbyggnaden får ta en omväg eller kräva administrativa förarbeten som t.ex. markförhandlingar eller tillstånd- och dispensärenden.

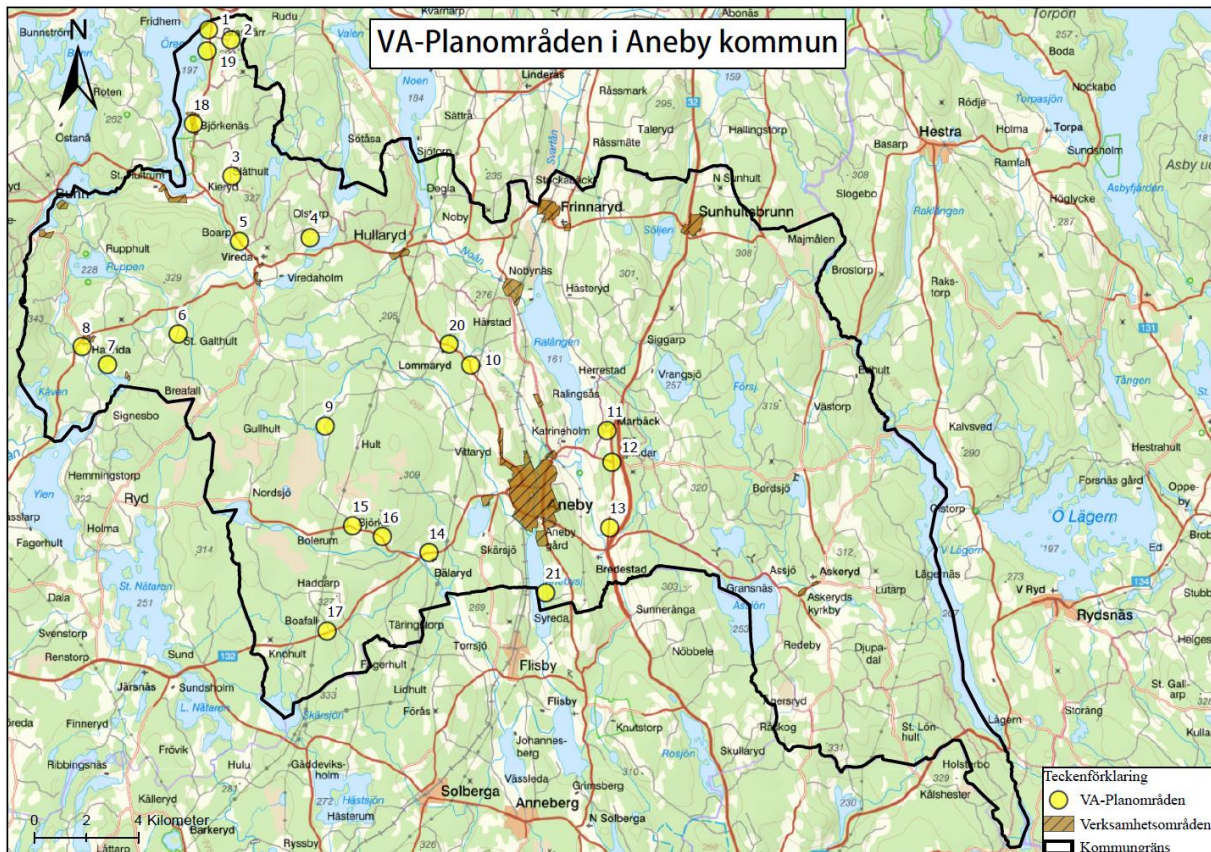
Figur 7 Kriterier för bedömning av möjligheter till förändrad vattenförsörjning och avloppshantering

Utöver de kriterier som beskrivits ovan kan det finnas samordningsvinster som påverkar hur ett område bör klassificeras. Det kan röra sig om planerad exploatering, status i den allmänna VA-anläggningen och andra faktorer som påverkar tidplanen för planerad VA-utbyggnad. Det kan även finnas välfungerande samfälligheter i området som täcker behoven idag, men som riskerar att inte göra det i framtiden.

Utifrån VA-planområdenas behov, möjlighet och ytterligare påverkansfaktorer kategoriseras alla VA-planområden som enskilt VA-område, VA-bevakningsområde, VA-utredningsområde eller VA-utbyggnadsområde. Eftersom bedömningen för de enskilda områdena görs utifrån kommunens tillgängliga underlag behöver dessa uppdateras när ytterligare underlag blir känt eller då förutsättningarna förändras då detta kan förändra områdets klassning, som exempelvis dricksvattenkvalitet och kvantitet.

VA-PLANOMRÅDEN SAMT ANALYS

I detta avsnitt redovisas resultatet av VA-utbyggnadsplanen. I Figur 8 presenteras områdena inom kommunen som utgör VA-planområden och som utvärderats enligt arbetsgången ovan. Den exakta avgränsningen av vilka fastigheter som skulle ingå i en eventuell utvidgning av verksamhetsområde för dricks- och spillvatten studeras i senare skede.

Figur 8 Ungefärlig utbredning av identifierade VA-planområden är gulmarkerade. Skrafferade områden redovisar nuvarande verksamhetsområde för spillvatten och dricksvatten.

I Tabell 1 och Figur 9 framgår respektive områdes behov av samt möjlighet till förändrad VA-försörjning. I diagrammet har området klassificerats som antingen; enskilt VA-område i grönt, VA-bevakningsområdena i gult, VA-utredningsområdena i orange och slutligen blått som redovisar VA-utbyggnadsområdena.

Område nr.	Namn	Rangordning	Prioriteringspoäng (1-10)	Rangordning	Prioriteringspoäng (1-10)
1	Norra Grankärr	4	2,5	2	5,1
2	Ridklubben	8	1,5	5	4,0
3	Slåthult	8	1,5	7	3,3
4	Olstorp	6	2,0	7	3,3
5	Norra Vireda	16	1,0	7	3,3
6	Stora Galthult	16	1,0	4	4,8
7	Lönnhemmet	8	1,5	17	1,8
8	Haurida	3	3,0	1	5,5
9	Sjöalgjesjön	16	1,0	17	1,8
10	Barkäng	8	1,5	7	3,3
11	Marbäck	8	1,5	7	3,3
12	Blå Grindar	8	1,5	7	3,3
13	Örle - Berg	8	1,5	17	1,8
14	Bälaryd	16	1,0	7	3,3
15	Björka	16	1,0	7	3,3
16	Kyrkonäs	8	1,5	7	3,3
17	Boafall	16	1,0	7	3,3
18	Björkenäs	4	2,5	17	1,8
19	Grankärr	2	4,0	2	5,1
20	Lommaryd	6	2,0	21	1,0
21	Målsånna	1	5,0	5	4,0

Tabell 1 Bedömning av respektive områdes behov av (röda staplar) samt möjlighet till (blå staplar) förändrad VA-försörjning

Figur 9 Diagram som presenterar respektive områdes behov av samt möjlighet till förändrad VA-försörjning

ENSKILT VA- OMRÅDE

Ett enskilt VA-område är ett område med en sådan karaktär att godtagbart omhändertagande av avlopp och godkänt dricksvatten kan lösas genom enskilda VA-anläggningar idag så väl som i framtiden. I områden med enskilt VA är det varje fastighetsägares ansvar att försörjningen av dricksvatten och omhändertagandet av spillvatten och dagvatten fungerar tillfredsställande. I Tabell 2 presenteras de VA-planområden i Aneby som klassificerats som enskilt VA-område.

Tabell 2 Enskilt VA-område i Aneby kommun

Enskilt VA-område		
Nr	Namn	Kommentar
3	Slåthult	
4	Olstorp	
5	Norra Vireda	
6	Stora Galthult	
7	Lönnhemmet	
9	Sjöalyckesjön	
10	Barkäng	
11	Marbäck	
12	Blå Grindar	
13	Örle-Berg	
14	Bälaryd	
15	Björka	
16	Kyrkonäs	
17	Boafall	

VA-BEVAKNINGSSOMRÅDE

Ett VA-bevakningsområde är ett område som idag har enskild VA-försörjning och som, utifrån den information kommunen har, fungerar tillfredsställande idag. Om bebyggelsen skulle utökas eller förändras är det dock inte självklart att vatten- och avloppssituationen kommer att fungera tillfredsställande.

Kommunen bör därför bevaka till exempel antalet tillkommande bygglov eller förändring i nyttjande av bebyggelsen. När ett bevakningsområde börjar förändras kan det klassas om till VA-utredningsområde eller VA-utbyggnadsområde. I Tabell 3 presenteras de VA-planområden i Aneby som klassificerats som enskilt VA-bevakningsområden.

Tabell 3 VA-bevakningsområden i Aneby kommun

VA-bevakningsområde		
Nr	VA-planområde	Kommentar
1	Norra Grankärr	Exploatering i närområdet kan förändra behovet
2	Ridklubben	Exploatering i närområdet kan förändra behovet
18	Björkenäs	Exploatering i närområdet kan förändra behovet
19	Grankärr	Exploatering i närområdet kan förändra behovet
20	Lommaryd	Lokalt vattenverk försörjer området med dricksvatten. Behovet kan förändras om denna inte kan tillgodose områdets behov eller om exploateringen ökar i närområdet.
21	Målsanna	Södra delarna av området har en gemensamhetsanläggning i egen regi. Bebyggelsestryck i angränsande områden

VA-UTREDNINGSSOMRÅDE

I VA-utredningsområden kan det finnas ett behov av en förändrad lösning för vattenförsörjning eller omhändertagande av spillvatten. Det är inte klargjort hur VA-försörjningen ska lösas på bästa sätt. Behovet av eller möjligheten till en förändrad VA-försörjning behöver utredas ytterligare.

VA-utredningsområde är ett temporärt tillstånd. När utredningen är utförd blir området istället VA-utbyggnadsområde, VA-bevakningsområde eller Enskilt VA-område. Att en utredning görs innebär inte per automatik att allmän VA-utbyggnad blir aktuellt. I Tabell 24 presenteras de VA-planområden i Aneby som klassificerats som VA-utredningsområden.

Tabell 4 VA-utredningsområden i Aneby kommun.

VA-utredningsområde		
Nr	VA-planområde	Kommentar
8	Haurida	Flertalet fastigheter anslutna via avtal

VA-UTBYGGNADSOMRÅDE

Ett VA-utbyggnadsområde är ett område som idag har enskild VA-försörjning men som har behov av en förändrad VA-struktur. Dessa områden planeras att införlivas i verksamhetsområde för allmänna dricks- och spillvattentjänster.

För VA-utbyggnadsområden ska även behovet av allmänt dagvatten utredas. Behovsutredningen bör grundas i 6 § LAV och identifiera huruvida det föreligger ett behov av allmän dagvattenhantering ur miljö- eller hälsoperspektiv.

Inom ramen för detta arbete har inga VA-utbyggnadsområden identifierats. Detta kan komma att ändras om/när information om vattenkvaliteten och vattenkvantiteten för områdena blir kända.

GENOMFÖRANDE OCH UPPFÖLJNING

GENOMFÖRANDE

Den strategiska VA-planeringen tydliggör grunden för hur kommunen ska kunna erbjuda sina invånare och verksamheter god service samt uppfylla kommunens skyldigheter för VA-försörjningen enligt gällande lagstiftning.

Den största utmaningen i övergången från planeringsarbete till implementering är att göra planen operativ. Den strategiska VA-planeringen ska ligga till grund för respektive enhets verksamhetsplanering och budgetarbete i syfte att gå från ord till handling. De åtgärder som presenteras i VA-handlingsplanen måste införlivas på ett verksamt sätt i kommunens dagliga arbete. I bilaga 1 framgår tidplan och ansvarig för att driva och finansiera åtgärden.

UPPFÖLJNING

VA-planeringen behöver följas upp löpande och uppdateras vid behov för att kommunen ska få full utdelning av det arbete som lagts ned under planeringen och för att få ett så gott stöd som möjligt för sitt fortsatta arbete. Amaq (Aneby Miljö & Vatten AB) är ansvariga för uppföljning av det samlade VA-planarbetet. Bolaget ansvarar därmed för att sammankalla de enheter och förvaltningar som är berörda minst en gång per mandatperiod för att utifrån gemensamma diskussioner genomföra revideringar av VA-planens innehåll. Detta arbete samordnas med fördel med aktualisering av översiktsplanen.

En viktig del i samarbetet kring VA-frågor är att informera övriga enheter om pågående eller utförda åtgärder enligt VA-planen samt att inhämta varandras kunskap kring åtgärdernas beröringspunkter med andra enheter. Respektive enhet inom kommunen som har ansvar för genomförandet av VA-planens åtgärder är också ansvarig för uppföljningen av dessa åtgärder.